

Riktlinjer för förändring av bostadens in- och utsida

Om du vill göra förändringar inne eller ute, finns ett antal begränsningar i vad som är tillåtet, med eller utan ansökan om tillstånd.

För hyresgäster

För dig som är hyresgäst gäller andra regler än för bostadsrättshavare. Som hyresgäst har du inte rätt att genomföra förändringar i din lägenhet utöver renovering av ytskikt (målning, tapetsering och så vidare) och du har heller inte rätt att göra förändringar utanför din lägenhet som till exempel håltagning i fasad eller bygge av staket. Se vidare i ditt hyreskontrakt om vad som gäller för dig som är hyresgäst i Bostadsrättsföreningen Skönstaholm.

För bostadsrättshavare

Styrande är att såväl byggnader som mark ägs av föreningen, och innehav av en bostadsrätt innebär att du, i stora drag, endast får ändra på det som är ditt underhållsansvar. Övriga ändringar kan vara möjliga, men först efter styrelsens medgivande.

Som vägledning för vad som är tillåtet, och när man behöver styrelsens medgivande har föreningen sammanställt dessa riktlinjer.

Riktlinjerna bygger på föreningens stadgar¹ och de styrdokument som föreningen antagit. Stadgarna är grundläggande och beskriver bostadsrättshavarens ansvar (12 §), föreningens ansvar (13 §) vilka förändringar av bostadsrättshavarens bostad som kräver tillstånd (14 §), samt att all mark tillhör föreningen och att styrelsen måste godkänna de flesta bygg- och markarbeten utomhus (44 §). Stadgarna utgår från bestämmelserna i bostadsrättslagen (1991:614). För bedömningar av ansökningar har styrelsen låtit ta fram expertutlåtanden för bland annat

¹ Föreningens stadgar finns på föreningens webbplats under rubriken "Protokoll och stadgar".

inredning och ombyggnad av källare för att undvika stora underhållskostnader eller problem på föreningens fastigheter.

I stadgarna framgår också att Skönstaholm är en kulturhistorisk värdefull miljö (44 §) och styrelsen har mot bakgrund av detta tagit fram dokumenten Antikvariska råd och riktlinjer (byggnader)² och Gestaltningsprogrammet (park och trädgård)³. Dessa dokument antogs vid föreningens årsstämma 2012 och är främst vägledande för föreningens yttre fastighetsunderhåll, men är också viktiga i styrelsens bedömningar av ansökningar för bygg- och markarbeten utomhus. Föreningens förhållningssätt för utemiljön utgår från Stockholms stads grönklassning av Skönstaholm. Grönklassningen innebär ett särskilt skydd mot förvanskning enligt plan- och bygglagen (2010:900).

Om tillstånd saknas

Ombyggnad som genomförs utan föreningens tillstånd kan medföra att du blir skyldig att återställa till ursprungligt skick. Föreningen kan annars låta genomföra sådan återställning som sker på din bekostnad. Ytterst kan borättshavaren förverka rätten till bostaden om större olovliga åtgärder utförts och rättelse inte skett trots att medlemmen mottagit anmaning om rättning (21 § punkt 9).

Läsansvisning

Riktlinjerna består av 4 kapitel:

Kap 1. handlar om hur du planerar och utformar din ansökan.

Kap 2. omfattar riktlinjerna för projekt på insidan av bostaden.

Kap. 3 omfattar riktlinjerna för projekt på utsidan av bostaden.

Kap. 4 handlar om det du behöver tänka på vid försäljning eller överlåtelse av din bostadsrätt.

På nästa sida finns en detaljerad innehållsförteckning.

² Antikvariska råd och riktlinjer finns på föreningens webbplats under rubriken "Byggnader".

³ Gestaltningsprogrammet finns på föreningens webbplats under rubriken "Park och Trädgård".

Innehållsförteckning

Riktlinjer för förändring av bostadens in- och utsida	1
För hyresgäster	1
För bostadsrättshavare	1
Om tillstånd saknas	2
Läsansvisning	2
Innehållsförteckning	3
1. Planera och utforma din ansökan	4
Planera din ansökan	4
Utforma din ansökan	4
Ditt ansvar	4
Krav på kompetens och besiktningsman	4
2. Bostadens insida	5
Kök	5
Väggar	5
Eldstäder	5
Fönster	6
Flytt av radiator/element	6
Radon och åtgärder mot höga radonvärden i boyta och i källare	6
Ändring av ventilationskanaler	7
Bygge av våtrum i boyta respektive källare	7
Inredning av källare	7
Större ingrepp i källare kräver fristående besiktningsman	8
Ventilation av våtutrymmen i källare	9
Avlopp i källare	9
Golvvarme i källare	9
3. Bostadens utsida	11
Fasad – håltagning, skötsel och växtlighet	11
Elinstallationer	11
Laddbox utanför lägenhet	12
Utomhusbelysning	12
Markis	13
Postlådor	13
Redskapsbod	14
Skorsstensstos och mekanisk röksug	14
Skötselyta/trädgård	14
Tillgänglighetsanpassning	15
Staket/plank	15
Trädäck	15
Vattenutkastare	16
Ytterdörr, trappa och smidesräcken	16
Renovering av befintliga byggnationer och installationer utomhus	16
4. Inför försäljning och överlåtelse	17
Insidan av bostaden	17
Utsidan av bostaden	17

1. Planera och utforma din ansökan

Ansökan ska göras skriftligt och projektet kan inte påbörjats förrän styrelsen skickat ett skriftligt godkännande.

Planera din ansökan

Tänk på ansökan ska göras skriftligt i god tid, minst sex veckor innan planerad start till info@skonstaholm.se. Beakta att styrelsen har möte var fjärde vecka under höst, vinter och vår, men inga möten under somrarna.

Utforma din ansökan

Bifoga en bild av hur det ser ut i dag och en skiss eller ritning över vilka förändringar du har tänkt göra. Utforma din beskrivning med utgångspunkt i riktlinjerna nedan. Notera att det inte räcker att du i din ansökan lovar att projektet ska utföras enligt riktlinjerna. Det måste med andra ord framgå vad som ska utföras och hur projektet ska genomföras.

Ditt ansvar

Du som borättshavare är ensamt ansvarig för ditt projekt och måste själv ansvara för alla kontakter med dem som du anlitat för att genomföra projektet. En godkänd ansökan är en viktig beskrivning av ditt projekt som blir ditt upphandlingsunderlag gentemot din anlitate entreprenör. Sker betydande förändringar i projektet är det borättshavarens ansvar att informera styrelsen.

Krav på kompetens och besiktningsman

Vi utgår från att den som ska utföra dina renoverings- och ombyggnadsarbeten kan utföra dem fackmannamässigt. Detta kräver att elarbeten utförs av behörig elektriker, att rörarbeten utförs certifierad rörmokare i Säker vatteninstallation och att våtrum byggs av installatör med våtrumscertifikat. I de fall du ska bygga ett våtrum behöver du skicka in en kopia på entreprenörens våtrumscertifikat. Bygger du våtrum eller utför stora källarrenoveringar måste du anlita en oberoende besiktningsman. Styrelsen tillhandahåller en lista på besiktningsmän som du ska använda dig av.

2. Bostadens insida

Kök

Om du ska renovera eller bygga om ditt kök: tänk på att du behöver tillstånd för att göra förändringar avseende ventilation, vatten och avlopp (exempelvis flytt av diskho). Även flytt eller avlägsnande av radiatorer kräver tillstånd.

I byggarkivet (under Söndagsvägen 100) finns originaldelar till 50-talsköken. Lämna gärna in luckor, lådor och beslag här. Om du behöver originaldelar till ditt kök kan du hämta det du behöver i byggarkivet.

Väggar

Du måste alltid söka tillstånd för att ta ned väggar eller vidga dörröppningar. Du ansvarar själv för att säkerställa att ingen av väggarna är bärande och att inga fastighetsgemensamma installationer (inkommande el, stammar, fjärrvärmerör, värmerör osv) påverkas vid förändring vid rivning av väggar. Ingrepp i bärande konstruktion kräver att en bygganmälan görs hos kommunen. Styrelsen kräver ett underlag från byggnadsingenjör med ritning, beräkning och byggbeskrivning för att kunna godkänna ingreppet. Hantverkaren ska genomföra arbetet enligt byggbeskrivningen som även ska fotodokumenteras. Det dokumenterade arbetet skickas till styrelsen.

Eldstäder

Föreningen ansvarar för sotning av rökkanalerna. Sotning sker vartannat år. Vill du installera kassett eller kamin krävs utöver bygganmälan till kommunen även tillstånd från styrelsen. För installation av kamin i lägenhet där eldstad inte funnits tidigare krävs följande:

- Bygganmälan till Stadsbyggnadskontoret
- Godkännande av behörig sotare
- Startbesked från Stadsbyggnadskontoret och fastställd kontrollplan
- Godkännande från styrelsen. Styrelsen godkänner endast anslutning till befintlig skorstenspipa. Ansökan ska omfatta handlingar från bygganmälan, godkännande från sotare, startbesked och fastställd kontrollplan.

Fönster

Föreningen ansvarar för underhåll av fönstrens utsida. Medlemmarna ansvarar för fönstrens insida och beslag. De flesta fönsterglas i Skönstaholm är fortfarande original av dragen kvalitet. Glaset förstärker upplevelsen av fasadernas livfulla uttryck och kvaliteten i detaljerna. Vid byte av skadade glasrutor ska 3 mm maskindraget glas (även kallat valsat glas eller kulturglas, ej floatglas, planglas eller s.k. antikglas) monteras.

Om glasmästaren behöver bättringsmål fönsterkarmen vid byte av fönsterglas ska Alcro genuin fönsterfärg användas och beroende av fönstrets kulör väljs bruten vit kulör, NCS S 1002-Y, grön (sick sack-längan) NCS 5010-G30-Y eller grå (källarfönster) NCS 1005-R 80 B.

Byte av trasiga fönsterrutor täcks av föreningens tilläggförsäkring. Se information på föreningens webbsida under Försäkring.

Flytt av radiator/element

Om du önskar flytta eller ta bort en radiator/element måste du ansöka hos styrelsen. Ange vilken radiator du vill flytta eller ta bort samt, vid flytt, ange radiatorns nya placering. Vid förändring på värmesystemet som innebär att rör kapats får inte rörstumparna byggas in i golvet; de måste pluggas och vara synliga ett par centimeter ovanför golvet så att framtida underhåll/felsökning ska kunna genomföras.

Notera att föreningen inte kommer bekosta kompensatoriska åtgärder i fall flytt/bortmontering av radiator innebär att inomhustemperaturen påverkas negativt. Föreningen godkänner inte vattenburen golvvärme.

Radon och åtgärder mot höga radonvärden i boyta och i källare

Föreningen ansvarar för att åtgärda höga radonvärden som finns i bostadens boyta. Däremot får bostadsrättshavaren själv bekosta åtgärder av höga radonvärden i bostadens biyta. Källaren räknas alltid som biyta.

För att föreningen ska bekosta radonsanering krävs att bostadsrättshavaren gjort en långtidsmätning under eldningssäsongen och att mätningen visar att radonhalterna överskrider fastställda gränsvärden.

De radonmätningar som föreningen låtit göra finns tillgängliga på Miljöförvaltningens webbsida.

Ändring av ventilationskanaler

Boende ansvarar för rengöring av ventilationskanaler. Efter ändring av bostadsrättslagen 2023 måste boende ansöka om tillstånd vid förändring av ventilationskanalerna. Bostädernas ventilation bygger på självdrag. Det är därför inte tillåtet att installera mekanisk frånluftsventilation i kanalerna som betjänar boytans luftintag. Köksfläkt utgör dock ett undantag. Se även rubrikerna " Bygge av våtrum i boytan respektive källare" samt "Ventilation av våtutrymmen i källare".

Bygge av våtrum i boyta respektive källare

För bygge av våtrum i boytan krävs godkännande från styrelsen. I ansökan ska en ritning som visar hur vatten- och avloppsledningar ska dras i det nya våtrummet och hur de ska ansluta till befintliga ledningar. I ansökan ska golvens och väggarnas uppbyggnad och ytskikt beskrivas. Ingrepp i värmesystemet behöver beskrivas i ansökan, t.ex. om ett element ska flyttas.

Eftersom utrymmets funktion kommer ändras och att detta innebär att fuktig luft måste hanteras ska en beskrivning av ventilationen alltid bifogas ansökan. Notera att föreningen inte godkänner mekaniskt frånluftsaggregat i boytan om det inte finns särskilda skäl, och inte frånluftsaggregat som placeras på utsidan av fasad eller skorsten. Se rubriken "Ändring av ventilationskanaler" respektive "Ventilation av våtutrymmen i källare".

Styrelsen vill ha namn och kontaktuppgifter samt kopia på våtrumintyg från ansvarig entreprenör som ska utföra arbetet.

En oberoende besiktningsman ska besiktiga våtrummet vid två tillfällen; första besiktningen ska göras när tätskiktet är monterat och andra besiktningen ska göras när våtrummet är helt färdigställt. Besiktningsprotokollen ska skickas till styrelsen. Styrelsen tillhandahåller en lista med besiktningsmän som boende får välja att anlita.

För bygge av våtrum i källare (biyta) gäller även rubrikerna från och med "Inredning av källare" för bygge av våtrum i källare.

Inredning av källare

Vid inredning av källare bör källaren betraktas som fuktig. Områdets källarväggar har en utvändigt fuktisolering från 50-talet, som uppnått sin tekniska livslängd. Detta innebär att det är risk för inträngning av fukt eller

vatten. Dränering av husgrunderna och utbyte av fuktisolering pågår, men kommer inte vara färdig i närtid.

Vid ombyggnad och inredning av källare måste stor hänsyn tas till risken för inträngande fukt, och de problem som kan följa därav. Bland annat i form av mögel. Detta innebär exempelvis att:

- Invändig uppbyggnad av väggar ska utföras av oorganiska material. Exempelvis murade konstruktioner, kakel och klinker.
- Väggar bör byggas med stålreglar och oorganiska skivmaterial. (typ Huminboard & Aquapanel).
- Om källarytterväggar ska målas måste silikatfärg eller annan diffusionsöppen färg användas. Vid målning av källargolv måste också en diffusionsöppen färg användas. Färgsläpp kan ändå förekomma, trots att färgen är diffusionsöppen.
- Vid invändig isolering och uppbyggnad av golvkonstruktion eller källarvägg, rekommenderas att golv och vägg utförs med en undertrycksventilerad konstruktion, typ JAPE-matta, Nivell eller Granab-golv. En sådan ventilerad golvkonstruktion hjälper även vid luktproblem orsakade av tidigare skada.
- Eventuella golvlister bör fuktskyddas mot murade väggar, med 0,2 mm åldringsbeständig PE-folie, alternativt monteras golvlister av plast.
- Att limma plastmatta direkt på källargolv är inte tillåtet.

Om du vill lägga matta på källargolv bör en diffusionsöppen filtmatte av syntetfiber användas. Det finns även särskilda produkter avsedda för källargolv. Dock finns det risk för mikrobiell påväxt, även i dessa, i eventuella föroreningar, såsom damm och smuts som hamnar i mattan.

Större ingrepp i källare kräver fristående besiktningsman

Vid större ingrepp i källare kräver styrelsen att bostadsrättshavaren anlitar en fristående besiktningsman. Styrelsen tillhandahåller en lista på besiktningsmän som bostadsrättshavaren har att använda sig av.

Med stora ingrepp menas att bostadsrättshavaren ändrar rummets funktion, bilar upp golv, drar nya avlopp, vattenledningar, påverkar befintlig ventilation etc. Besiktningsmannen ska kontrollera arbetet under väl valda delar av byggnationen, samt utföra en slutbesiktning.

Det som ovan anges krävs också vid renovering av befintliga badrum och WC i källaren.

Ventilation av våtutrymmen i källare

Vid byggnation av tvättstuga eller våtrum är det viktigt att ta hand om fukten som produceras vid duschning eller torkning av tvätt.

- En tvättstuga i källare bör förses med mekanisk frånluftsventilation. Om det finns en öppen ventil i källarväggen, fungerar denna som en tilluftsventil eftersom det normalt råder ett undertryck i källaren. Därför bör man installera en fläkt som suger ut den fuktiga luften från tvättstugan.
- Dusch/badrum ska förses med fläkt med kontinuerlig drift med forcering vid nyttjande.
- Kondenstorktummlare bör väljas till tvättstuga.

Avlopp i källare

Ansökan till styrelsen om avlopp i källare behöver omfatta en beskrivning av hur avloppen säkras mot råttangrepp. Vid installation av avlopp i källare ska vattenlås och golvbrunnar vara i rostfritt stål. Det kan också vara lämpligt att använda så kallade råttlås eller råttblockerare. Under pågående renovering som rör avlopp så ska ledningar tillfälligt pluggas vid uppehåll i arbetet. Detta för att råttor i avloppsnätet inte ska kunna komma in i lägenheten.

För att hindra vatten tränger in genom avlopp i källaren ska golvbrunn med backventil användas vid nyinstallation av golvbrunn i källare. Golvbrunn med backventil i rostfritt stål uppfyller också kravet om att avloppet ska säkras mot råttangrepp.

Medlemmen ansvarar för de anslutande avlopp som medlemmen installerat samt de våtrum och inredning som medlemmen installerat i källaren. Om föreningen måste utföra arbeten på föreningens stammar och avlopp och detta innebär ingrepp på medlems installerade badrum kommer föreningen inte bekosta återställande av medlemmens inredning utöver det som är källarens ursprungliga standard.

Efter att arbetena är avslutade ska medlemmen skicka in en relationsritning till styrelsen som visar dragning av vatten- och avloppsledningar.

Golvvärme i källare

Vid installation av golvvärme, finns det risk för att värmen "läcker" ner i marken. När marken får en högre temperatur medför detta att fuktavgivningen från marken, ökar (likt en kastrull på spisen, då man sätter

på värmen). Den delen av bottenplattan som är försedd med golvvärme, och därmed är varmare än marken klarar sig ofta. Däremot kommer delar av bottenplattan som har samma temperatur, eller är kallare än marken, under bottenplattan att utsättas för höga fukttillstånd. Fukt från marken kondenserar i bottenplattan som är kallare än marken. Detta kan resultera i att anslutande delar så som trappor och dörrkarmar med mera kan skadas på grund av fukt. Exempelvis kan skador uppstå i intilliggande rum eller i grannens källare.

- Golvvärme får inte installeras i bottenplatta utan underliggande värmeisolering. En tjock värmeisolering är att föredra men förutsättningarna varierar. Målbilden är att värmeisoleringens tjocklek är 200 mm och minst 100 mm. Vid isolering av bottenplattan är det också viktigt att isolera mot väggar, för att värmen i golvet inte ska transporteras ner i marken via väggen.
- I de fall man redan har lagt in golvvärme utan eller med otillräcklig underliggande värmeisolering, bör man säkerställa att organiska material som dörrkarmar av trä, trappor, hyllor med mera avskiljs från bottenplattan. Om golvet med golvvärme innehåller avjämningsmassa bör golvvärmen vara på året om. Övriga golvytor som ligger utanför området med golvvärme, kan komma att utsättas för högre fuktnivåer än tidigare, vilket innebär att dessa kan behöva åtgärdas med en undertrycksventilerad golvkonstruktion enligt ovan.
- Observera att föreningen inte godkänner vattenburen golvvärme, utan endast golvvärme som kopplas på hushållselen för respektive lägenhet.

3. Bostadens utsida

Fasad – håltagning, skötsel och växtlighet

Befintlig puts är av oerhört hög kvalitet, men ålder och vittring gör det är svårt att bättra en skada och hitta rätt kulör. Målsättningen är att bevara husens fasader utan att behöva färga om dem. Husen är 70 år gamla och anses historiskt värdefulla. Om vi fortsätter att vårda dem väl kommer de att stå kvar om ytterligare 70 år. Fasaderna tillhör föreningen och det är inte den enskildes egendom att göra ingrepp i. Detta innebär följande:

- All form av håltagning i fasad ska undvikas och kräver annars styrelsens tillstånd.
- Trädgårdsmöbler etc. placeras med avstånd från fasad. Genom att lägga ut plattor eller plankor som distanser på marken kan man hindra möblerna från att hamna för nära fasaderna.
- Undvik att luta cyklar och annat mot fasaderna.
- Plantera träd och buskar med avstånd till fasaderna. När det blåser vajar de och nöter skador i putsen.
- Nya klätterväxter ska inte planteras i anslutning till husen. Befintliga kan dock vårdas och behållas. Växtlighet som når tak, med takfot och trädetaljer måste klippas ner för att inte göra skada på takkonstruktionen.

Elinstallationer

Det är tillåtet för boende att installera eluttag utomhus, men tillstånd från styrelsen krävs.

- Installationen ska göras så diskret som möjligt genom genomföring från insidan. Undvik kabeldragning på fasaden. Tänk på att vita kablar på fasaden syns och ska därför undvikas.
- Välj kulör på uttag som blir så diskret som möjligt. Placeras uttaget intill fönsterblecket eller på vit träpanel bör eluttageets färg vara vit, om eluttaget istället placeras på fasaden är troligtvis brunt eller svart lämpligare kulörer på eluttaget.

Laddbox utanför lägenhet

Boende i lägenhet med så kallad köksfönsterplats kan efter godkänd ansökan från styrelsen installera laddstolpe avsedd för laddning av elbilar och laddhybrider. Skriftlig ansökan godkänns om följande förutsättningar finns:

- Installationen ska göras av en behörig elektriker
- Installationen gäller laddbox 1 fas max 13A ampere
- Matande kabel ska vara 2,5 mm och gå direkt från elcentral
- Koppling på faserna ska göras enligt märkning på elcentralen hos boende i hus 24. Styrelsen kan också tillhandahålla uppgiften om koppling i elcentralen.
- Laddboxen ska monteras fristående från fasad på en stolpe. Kabeldragning på fasaden ska undvikas helt.
- Aktuella försäkringsvillkor för boendes hemförsäkring ska bifogas ansökan.

Skriftlig ansökan ska omfatta uppgifter enligt ovan samt uppgifter om laddboxens fabrikat och montering i utemiljön. Styrelsen ska ges tillträde till elcentralen för en besiktning när installationen är färdig.

Vanlig p-platshyra betalas fortsättningsvis. Installationen av laddbox bekostas av boende, liksom kostnad för elförbrukning. Boende ansvarar för allt underhåll och skötsel av laddbox och därtill hörande ledningar.

Vid flytt från lägenheten ansvarar boende själv för att installationen fackmannamässigt tas bort, om inte ny ägare önskar överta laddboxen. Kostnader förknippade med detta hanteras mellan säljare och köpare. Föreningen har alltså inget ansvar för laddboxen efter installationen utan ansvaret är boendes. P-platser tilldelas enligt föreningens Parkeringsriktlinjer.⁴

Utomhusbelysning

Bostadsrättsföreningen ansvarar för utomhusbelysningen vid entréer och terrasser.

- Det är inte tillåtet att montera ner eller förändra eller koppla in eluttag på de lampor som sitter på utsidan av ditt hus.
- Den boende ansvarar för ljuskällan. Ljuskälla med inbyggt skymningsrelä med varmt ljus rekommenderas.

⁴ Föreningens parkeringsriktlinjer finns på föreningens webbplats under rubriken "Riktlinjer".

- Det är inte tillåtet att använda armaturerna för att hänga upp vattenslangar, blomkrukor eller liknande.

Smuts binder fukt och gör att lamporna i metall rostar. Passa därför på att torka av smides- och gjutgodslamporna när du till exempel tvättar fönstren.

Markis

En ansökan om att montera en markis måste alltid skickas in i god tid före arbetena påbörjas. En markis påverkar husets utseende och man ska därför välja en markis som är så diskret som möjligt då markisen är i infällt läge. Ansökan ska omfatta en skiss eller bild med markisens och en eventuell elinstallationens tänkta placering. Montering av markis godkänns om följande förutsättningar finns:

- Markis är endast godkänd för montering vid uteplatsen.
- Montering av en ny markis får inte innebära att nya hål görs i fasaden för infästning av markisstativet. Markisen får endast fästas under takfoten och inte i fasaden. För att få en så praktisk och diskret installation som möjligt ska markisen monteras på takfoten så långt ut mot hängremsan som möjligt.
- Om en elmotor monteras måste oftast hål göras i fasaden för elkabel. Kabeldragning på fasaden ska helt undvikas. Kabel får dras på insidan av väggen och ett hål får göras precis under takfoten. Kopplingsdosor och eventuella eluttag får endast placeras på takfoten. Styrelsen vill bli informerade om eventuell håltagning i fasaden i god tid i förväg.
- Färgvalet styrs utifrån det faktum att markisen mestadels kommer vara i infällt läge vid takfotens undersida. Om takfoten är vit ska markisstativets kulör vara vit eller ljusgrå, om takfoten är svart ska markisstativet vara svart eller mörkgrå.
- Markisväven ska vara enfärgad, ljusbeige eller ljusgrå om takfoten är ljus, mörkare om takfoten är mörk. Markisväven ska alltid vara enfärgad.
- Om markiskappa ska användas, välj rak markiskappa och undvik kappor som är vågiga eller som har fransar.

Postlådor

Föreningen ansvarar inte för bostadsrättshavarens postlåda. Det står därför bostadsrättshavaren fritt att välja postlåda efter eget tycke. Styrelsen vill dock tipsa om att postlådor i svart plåt passar bra till entréernas svarta smidesräcken och smidesarmaturer. Tänk på att en postlåda som är

markförankrad riskerar att skadas vid snöröjning. Postlåda monterad på stolpe är troligtvis mer tålig för hårt packade snödrivor.

Redskapsbod

Sedan juni 2010 gäller att ingen får bygga vertikalt på sin skötselyta. Bygge av redskapsbod utgör dock ett undantag men kräver tillstånd från styrelsen.

Planerar du att bygga en redskapsbod gäller följande:

- Redskapsboden får endast uppföras mot fasaden eller plank och får inte innebära att boden monteras genom att hål tas i putsfasaden. Redskapsbodar som placeras fristående från plank eller fasad ska undvikas helt.
- Redskapsboden får inte vara större än en kvadratmeter och inte högre än planket. Tak eller andra delar får inte sticka in över grannens skötselyta.
- Den valda kulören ska antingen vara obehandlat trä eller i en kulör som ligger nära fasadens färgsättning.

Skorstensstos och mekanisk röksug

Installationer på skorstenen kräver tillstånd från styrelsen.

- Föreningen bekostar och ansvarar i vissa fall för installation av skorstensstos (rörförlängning på skorstenen). Detta gäller bland annat i de fall då grannar besväras av rök som går ner bakvägen genom ventilationskanal i skorstenen eller i de fallen draget i skorstenen är dåligt.
- Det är inte tillåtet med mekanisk röksug som monteras uppe på skorstenen.

Skötselyta/trädgård

Sedan juni 2010 gäller att ingen får bygga vertikalt på sin skötselyta. Efter tillstånd från styrelsen kan förändring av stenläggning och förändringar i markhöjder vara möjligt.

Det krävs även tillstånd för fällning av träd och större buskar som utgör gräns mellan din skötselyta och allmän yta. Det krävs dock inte tillstånd för plantering av växter och mindre buskar på din skötselyta.

Föreningen ombesörjer skötsel, så som beskärning och eventuell nedtagning av träd som omfattas av trädvårdsplanen.⁵

Det är inte tillåtet att utvidga sin skötselyta genom att till exempel plantera buskar på föreningens allmänna yta. Bor du i en gavellägenhet har du inte heller rätt att "annektera" ytan utanför din gavel. I Skötselkartan anges var gränsen för respektive skötselyta går. Är du osäker, kontakta styrelsen och rådfråga innan du utför en förändring. Tänk även på att förändringen kan påverka dina närmsta grannar varför det är bra om du i god tid innan du genomför åtgärden informerar dem.

Föreningen har tagit fram en lista på växter som ursprungligen planterades i trädgårdarna efter Walter Bauers ritningar.⁶ Om du vill använda dessa växter hittar du växtlistan på föreningens webbplats.⁷

Tillgänglighetsanpassning

Vid nyinstallation av åtgärder för tillgänglighetsanpassning som påverkar husets utsida måste alltid genomföras i samråd med styrelsen. En ansökan ska skickas till styrelsen i god tid i förväg.

Installationer som gjorts för att tillgänglighetsanpassa bostaden (ex.vis ramp, räcke, trapphiss, rullstolsskåp) avlägsnas då behovet av anpassningen inte längre finns.

Staket/plank

Det är inte tillåtet att bygga plank eller staket på skötselytan. Det är inte tillåtet att måla planket på din skötselyta med målarfärg.

Trädäck

Planerar du att bygga ett trädäck på befintlig uteplats krävs tillstånd från styrelsen. Följande gäller:

- Trädäcket får maximalt sträcka sig 350 cm från husväggen.
- Trädäcket får inte vara högre än 10 cm från marken. Staket, grindar och liknande är inte tillåtet i trädäckets framkant.
- Trädäcket ska vara obehandlat.

⁵ Föreningens *Trädvårdsplan* finns på föreningens webbplats under rubriken "Park och trädgård".

⁶ I dokumentet *Tips till trädgården* finns tips på växter och växttyper. Dokumentet finns på föreningens webbplats under rubriken "Park och trädgård".

⁷ *Växtlistan* finns på föreningens webbplats under rubriken "Park och trädgård".

- Montering som innebär håltagning i putsfasaden är inte tillåten.

Vattenutkastare

Det är tillåtet att installera en vattenutkastare vid sin uteplats men installationen kräver tillstånd från styrelsen. Installation av utkastaren ska i första hand göras på husets sockel. Installation på spritputs bör undvikas helt. Tänk på att skicka in din ansökan med en skiss på den tänkta installationen i god tid före installationsdatumet.

Framtida underhåll eller problem med egeninstallerade vattenutkastare ekostas av lägenhetsinnehavaren. Ursprungligen installerades en vattenutkastare vid varje huslänga, oftast vid en gavel, för att förse hela längan. Försök om möjligt att nyttja de vattenutkastare som finns i er huslänga innan ny installation görs.

Ytterdörr, trappa och smidesräcken

Föreningen ansvarar för ytterdörrens utsida, smidesräcken och trapporna.

- Det är inte tillåtet att utan styrelsens medgivande måla om ytterdörren eller förändra den på annat sätt, till exempel genom att göra hål för en kattlucka. Bostadsrättshavaren ansvarar dock för ytterdörrens tillhörande beslag, gångjärn, glas, handtag, ringklocka, brevinkast, tätningslister och låsanordningar; motsvarande gäller för balkong- eller altandörr.
- Det är ej tillåtet att förvanska dörrens utsida. Kodlås eller dörrhandtag som avviker mot originalutförandet ska undvikas. Är du osäker kontakta styrelsen.
- Det är tillåtet att måla om smidesräcket själv. Skrapa innan målning och måla med svart halvblank lackfärg, till exempel Isotrol eller slät hammarlack.
- För att undvika sprickbildning är det viktigt att hålla trappan ren och fri från mossor. Gör alltid en felanmälan om du upptäcker sprickor i trappan.

Renovering av befintliga byggnationer och installationer utomhus

Renovering och återmontering av tidigare byggnationer och installationer som faller utanför föreningens riktlinjer är inte tillåtna utan tillstånd från styrelsen. Detta gäller till exempel stora redskapsbodar, redskapsbodar utanför skötselytan, pergolas, staket, planförlängningar, markiser m.m.

4. Inför försäljning och överlåtelse

För att försäljningen och överlåtelse ska gå så smidigt som möjligt uppmanar vi dig som ska sälja din bostad i föreningen att informera styrelsen innan du tar kontakt med mäklare. Vi uppmanar dig även att stämma av att alla förändringar som gjorts på bostadens insida och utsida är godkända av styrelsen så att de inte avviker från riktlinjerna.

Ändringar som infördes i bostadsrättslagen och föreningens stadgar 2023 har ökat kraven på bostadsrättshavare i samband med renovering och ombyggnation, bland annat behöver fler åtgärder uttryckligen tillstånd från styrelsen. Kraven på mäklare som förmedlar bostadsrätter har också ökat. Mäklarens objektsbeskrivning behöver tydliggöra vad som ingår i bostadsrätten. Nedan ges information om vad som gäller insidan och utsidan inför överlåtelser/försäljningar.

Insidan av bostaden

Större förändringar i bostaden som är genomförda utan styrelsens tillstånd kan bli ett problem vid överlåtelser. Styrelsen kommer vid större otillåtna förändringar att meddela mäklare, säljare och köpare att förändringen inte är godkänd av styrelsen. Vidare kommer styrelse meddela att skador som uppstår till följd av installationen inte kommer bekostas av föreningen, samt att debitering kan utgå för att återställa skador på föreningens eller annan medlems egendom som orsakats av medlemmens installation.

Utsidan av bostaden

Kraven på mäklarens objektsbeskrivning i bostadsannonser har också ökat vad det gäller beskrivningen om vad som ingår i bostadsrätten. Notera att föreningen äger fasad och all mark inklusive marken utanför bostaden. Borättshavaren nyttjar ytan på fram- och baksida som sin skötselyta. Ytan nedanför gavlarna ingår inte i skötselytan. Föreningen har några p-platser som finns inom några lägenheters skötselyta och de utgör så kallade köksfönsterplatser och är inkluderad i avgiften. För övriga p-platser gäller kötid och de debiteras separat.

Otillåtna byggnationer utomhus behöver avlägsnas av säljaren innan överlåtelser. För att försäljningen ska löpa smidigt bör borättshavaren kontrollera att skötselytan stämmer överens med riktlinjerna för bostadens utsida som finns ovan. Kontakta styrelsen om du är osäker.